

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

Smot hetiszakasz

Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2017

5778

Fordította
Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta
Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2017

11. szám

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 267-5746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés

A főszövegben a szögletes zárójellel jelölt vagy a kisebb betűvel szedett szöveg a fordító kiegészítése.

A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükröfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

A zsidó identitás tartópillére az erőfeszítésekkel teli oktatás és elköteleződés

A fizikai és a szellemi antiszemitizmus

A fizikai és az identitásbeli halálos ítélet

1. Hetiszakaszunkban arról olvasunk, hogy a Fáraó, a zsidó megváltó születésétől tartva megparancsolja, hogy „minden fiút, aki születik, a folyamba vessetek és minden leányt hagyjatok életben (*töchájun*).”^a

Ez az idézet a következő kérdést veti fel:¹ vajon miért parancsolta azt a Fáraó, hogy „minden leányt hagyjatok életben?” Elvileg az volt egyedüli célja, hogy a fiúgyermek a folyóba legyenek fojtva,^b miért érdekelte emellett az is, hogy a lányok életben maradjanak? Az utasítás végén található megfogalmazás – „minden lányt hagyjatok életben” – azt sugallja, mintha a lányok életben hagyása is része volt a dekrétumnak?!

A válasz erre a kérdésre a következő: a תחיין – *töchájun* szó pontos fordításban nem azt jelenti, hogy „hagyjatok életben”, hanem annyit tesz mint „éltessétek őket”. Ugyanaz az Egyiptom, amelynek Fáraó elrendelte el a fiúgyermek folyamba fojtását, hogy ezzel a fizikai halálukat okozza, ugyanez az Egyiptom azt is pa-

rancsba kapta, hogy a fizikai értelemben megmaradt gyermekeket „éltessék”, azaz az egyiptomi életformának megfelelő nevelésben részesítsék, hogy ezáltal a lelkük halálát okozzák.

Ez magyarázattal szolgál a zsidó bábokra és az egyiptomiakra kirótt rendelet megfogalmazása közti különbségre is. Az említett sorrendben: a zsidó bábáknak „csupán” annyit mondtak, hogy a lánygyermekeket hagyják magukra, amelyre a „ha pedig leány, maradjon életben”^c vers utal, szemben a *töchájun* kifejezéssel ami felszólítás az aktív „éltetésre”. A bábák esetében, a dekrétum kezdetén, fáraó azért nem foglakozott a lányokkal, mert azt remélte, hogy ezzel talán megkönnyíti a fiúgyermek megölését.

Mind ezek figyelembevételével, azt is kijelenthetjük, hogy mivel a Tóra a két rendelkezést egy és ugyanazon versben közli, ez azt is jelzi, hogy a „ha leány, maradjon életben” rendelete nem kevésbé súlyos, mint a „minden fiút, aki születik, a folyamba vessetek”. Ugyanis a spirituális halál még súlyosabb, mint a fizikai.²

^a 2Mózes 1:22.

¹ Lásd *Smot rábá* 1:18.

^b A fáraó asztrológusai azt mondták a fáraónak, hogy egy zsidó nő életet fog adni egy zsidó fiúnak, aki ki fogja vezetni Izraelt Egyiptomból (lásd Rási a 2Mózes 1:16-hoz és 22-höz). Aggodalma így csak a fiúgyermekre vonatkozott, s a lányokra nem.

^c 2Mózes 1:16.

² *Derech chájim*, 1. fejezet. Lásd szintén Szifré és Rási az 5Mózes 23:9-hez [csakúgy mint Rábá és *Tánchumá* a 4Mózes 25:17-hez]: „egy embert vétékét előidézni, rosszabb mint megölni; [ugyanis aki megöli, az csak evilági életétől fosztja meg (de érintetlenül hagyja részét az eljövendő világban), ezzel szemben az, aki vétkezésre sarkallja, ebből a világból és az eljövendő világból is számúzi].”

A Nílus – az egyiptomi szellemiség szimbóluma

2. A „minden leányt éltessetek” dekrétuma, az hogy a zsidó gyermekek az egyiptomi életmód szerint nevelődjenek, tulajdonképpen magában a „minden fiút, aki születik, a folyamba vessetek” rendeletben is benne foglaltatik.

A Nílus Egyiptom természeti bálványa volt. Az egyiptomiak azon egyszerű okból imádták a Nílust, mert az szolgált megélhetésük forrásául. Egyiptomban nincs esőzés, így a szántóföldek számára elengedhetetlen, öntözéshez szükséges vízmennyiséget egyedül a Nílus biztosítja.^d

A „vessétek a gyermekeket a folyamba” két dolgot jelent:

(a) A fizikai értelemben vett egyiptomi száműzetést – a zsidók fizikai legyilkolását

(b) A spirituális értelemben vett egyiptomi száműzetését – a zsidók beelökése az egyiptomi bálványimádó és hedonista atmoszférába, melynek célja lelkük és identitásuk megsemmisítése. Ugyanis a folyó, egy víz test – az élvezeteknek a szimbóluma (mivel a víz az, ami táptalaja mindenfajta élvezetnek).³

Az egyiptomi kettős veszély manapság is fenyeget

3. Az egyiptomi *gálut* volt minden azt

követő száműzetésnek is a forrása.⁴ Eből következően tehát az egyiptomi száműzetés súlyos rendeletei minden azt követőt száműzetést – beleértve a jelenlegit is – áthatnak.

Ma is él egy „fáraó, Egyiptom királya”, ami nem más, mint az uralkodó légkör és társadalmi nyomás, hogy (a) zsidó gyermekeinket vessük az ország közgondolkodásának, gyakorlatának és szokásainak a tengerébe, hogy aztán ezek a gyermekek elmerüljenek majd belefeladjanak. Mind ezt ráadásul azon [téves] feltételezésre építve, hogy ez majd segíti a megélhetésüket;

és (b) mindemellett az is egy elvárás, hogy bezárjuk zsidó gyermekeket Pitám és Rámszesz épületei és falai közé^e – azaz hogy őket is azon tevékenységekben való részvételre sarkalljuk, amik az adott társadalom alap jellemvonásait és törekvéseit képezik.

Rá kell ébredjünk, hogy minden olyan stratégia, amely a „gyere, járjunk el Vele okosan – azaz az ő Istenükkel”⁵ mottójára épül, a „fáraó, Egyiptom királya” fémjelzte aspektusból ered, akinek egyetlen színtiszta célja az volt, hogy ne maradjon – Isten ments – egyetlen túlélője sem a judaizmusnak, a zsidó lelkeknek, és ezen keresztül végső soron a zsidó testeknek sem.

^d Lásd *Smot rábá* és Rási a *2Mózes* 7:17-hez.

³ *Tánjá*, 1. fejezet [a Chájim Vitál rabbi alapján, *Sááré ködusá* 1:2, lásd ott].

⁴ *Brésit rábá* 16:4; a Jichák Lurja rabbi *Likuté Torája*, *Técé* fejezet; *Kol Dodi* – 5709, 1. fejezet [Széfer *hámaámárim* 5709, 107. oldal.]

^e Az egyiptomiak arra kényszerítették az izraelie-

ket, hogy zárják be gyermekeiket, hogy bármi nemű téglá hiányt velük [az ő testükkel] pótolva fedjenek el; lásd *Élijáhu rábá* 7. fejezet; *Szánhedrin* 111a; *Pirké dörábi Eliezer* 48. fejezet.

⁵ *Smot rábá* 1:5; *Szotá* 11a. [a *2Mózes* 1:10-hez, ahol nem azt mondja, hogy „gyerünk, járjunk el velük okosan (tehát az izraelitákkal), hanem „Vele” – Izrael megmentőjével, Istennel].

Így tehát, ezt a rendeletet minden létező erőnkkel vissza kell utasítsunk, és ragaszkodnunk kell hozzá, hogy gyermekeinket „Izrael apánk” szellemében neveljük.

Oktatás, nem a karrier, hanem a Tóra vitalitásának szellemében

4. Ez gyakorlati magközelítésben a következőt jelenti: Amikor gyermekeink oktatását tervezzük, nem engedhetjük, hogy annak folyamán a Nílusba – tehát az adott nemzetre jellemző bálványimádásba – merüljenek el. Nem szabad, hogy a karrier-hajhászás „ambíciójába” fojtsuk őket. Az egyetlen módja, egy valódi, autentikus élet elérésének, a Tóránk teljes oktatásának a biztosítása, amely az „élet Tórája.”

Nincs miért azt nézni, hogy más szülők gyermekei látszólag milyen „gondosan” vannak nevelve – az egyiknek szép háza lesz, a másoknak autója; az egyik egy doktor lesz, a másik meg ügyvéd, de legrosszabb esetben is cipőpucoló. Ha mi pedig jesivába küldjük tanulni a gyermeket, semmirekellő lézengő lesz belőle, aki még a cipőkefét sem tudja hogyan kell megfogni.

Tudnunk kell, hogy valójában az Örökkévaló az egyedüli, aki mindnyájunkat ellát, és aki a megélhetésünkről gondoskodik. Amikor beteljesítjük azon akaratát, hogy „Vésd be azokat gyermekeidnek és beszélj róluk, amikor ülsz házadban, mikor jársz az úton, mikor lefekszel és mikor fölkelsz,”^f akkor ő is

teljesíteni fogja minden felé irányuló kívánalmunkat – legyen szó akár saját magunkról, akár gyermekeinkről.

Gyermekeink taníttatását olyan tanárra bízjuk, aki maga is teli van étellel, az élet Tórájának vitalitásával, és aki követi az „éljen általuk,”^g elvét – azaz a Tóra parancsolatai szerint él. Ez a fajta tanár, a Tóra szerinti zsidó életmódra fogja nevelni gyermekeinket. És éppen ezáltal menthetjük meg saját utódainkat, illetve általuk az egész zsidó népet.

Az egyiptomi asszonyok érdemei

5. Mint már mondtuk, az egyiptomi *gá-lut* volt minden későbbinek is az előzménye és forrása, és így annak összes dekrétuma a mai korban is ismétlődik. Ehhez hasonló a helyzet a Megváltással is. Ahogy a [próféta] mondása is őrzi, „mint Egyiptomból való kijöttödnök napjaiban – láttatok majd veled csodálatos dolgokat”:⁶ az eljövendő Megváltás hasonló lesz az egyiptomihoz. Ez azt jelenti, hogy az a felkészülés és előkészületek, amelyek előidéztek az eljövendő Megváltást, hasonlóak ahhoz, ami az egyiptomi megváltást idézte elő.

Az egyiptomi Megváltásról az van írva, hogy „az igaz asszonyok érdemében szabadulhatott fel őseink azon nemzedéke Egyiptomból.”⁷ Hogy mi volt az asszonyok ezen nemzedékének a különleges érdeme? Az, hogy felnevelték a következő generáció zsidóságát! A fáraó azon rendeletével ugyanis, hogy vesse-

^f 5Mózes 6:7.

^g 3Mózes 18:5.: „Őrizzétek meg törvényeim és rendeleteimet, melyeket megtesz az ember, hogy

éljen általuk; én vagyok az Örökkévaló.”

⁶ Michá 7:15.

⁷ Szotá 11b.

nek minden fiúgyermeket a folyamba, szembe szálltak, s azt mondták, hogy arra ügyet sem szabad vetni.⁸ Ha kapunk Istentől egy parancsot, azt olyan módon kell végrehajtanunk, hogy nem elemezzük az anyagi következményeket. Ezen igaz asszonyok érdemében szabadultak ki őseink Egyiptomból.

Ez a mai helyzetben is igaz. Bármely országban is vagyunk – különösen Amerikában – nem szabad, hogy a minket övező társadalmi hangulatra koncentrá-

junk, állandó számításokat végezve az anyagi szempontokkal. A gyermekeket az Örökkévaló által elrendelt módon kell nevelni, és az Örökkévaló is minden biztonnal gondoskodni fog mind a gyermekek, mind a szülők sorsáról.

Éppen a fáraó rendeletének az ignorálása az, amelyen keresztül megmenthetjük gyermekeinket, és előidézhajjuk mihamarább az általános megváltását a zsidó népnek, az igaz Messiás által.

*(Peszách ünnepének a szicháiból,
5712, 5714–1952, 1954)*

⁸ Uo. 12a.

[Ámrám, Mózes apja a nemzedékének a vezetője volt. Amikor meglátta a fáraó rendeletét, úgy gondolkodott, hogy bármiféle megelőző intézkedés felesleges lenne, mert a gyermekeket mindenképpen meg fogják ölni. Ezért elvált a feleségétől, és mindenki más is hasonló módon követte ebben. Lánya, Mirjám azonban vitába szállt vele, s úgy

érvelt, hogy a „szaporodjatok és sokasodjatok” isteni előírás egy örök kötelesség, amit ebből kifolyólag mindenféle abból fakadó, legfeljebb is csak valószínűsíthető eshetőségek számításával nélkül kell megőrizni. Ámrám és a többiek így visszavették a feleségeiket, életet adva ezzel egy teljes nemzedéknek, aminek Mózes is a tagja volt, aki végül kivette az izraelitákat Egyiptomból.]

Elsődleges kötelességünk: „Szaporodjatok és sokasodjatok” – spirituális értelemben

„Vesződség” – gyermeknevelés

6. A „minden fiút... és minden leányt hagyjatok életben”^h vers kapcsán a peszáchai Haggada amikor az egyiptomi kivonulás elbeszélésének a jegyében idézi a Tóra – az egész egyiptomi fogságot és megváltást összefoglaló – pár mondatát, majd a mondatokat tételről tételre magyarázza és kibontja, a következőt mondja: „És mi kiáltottunk az Örökkévalóhoz, őseink Istenéhez és az Örökkévaló meghallotta hangunkat, meglátta nyomorúságunkat és vesződségünket...”ⁱ – a „vesződségünk” kifejezés a gyermekekre utal, ahogy írva van: „minden fiút... hagyjatok életben.”

Az idézett vers nem szolgálhat bizonyítékul arra vonatkozólag, hogy a „vesződségünk” kifejezés valóban a gyermekekre utalna (ahogy azt az „ahogy írva van” kifejezés általában jelzi), mert erre semmilyen konkrét utalás nincsen a versben. Az utalás itt inkább általános jellegű, és arra a jelenségre céloz, hogy volt vesződség a gyermekek kapcsán. Arra azonban, hogy a gyermekekkel kapcsolatos nehézségekre utal a „vesződség” kifejezés nem említ konkrét bizonyítékot.^j

Csak erőfeszítéssel lehet gyereket nevelni

7. Ez a következő tanítással szolgál számunkra: annak érdekében, hogy a gyer-

mekek – és hasonlóképpen a tanítványok (akik szintén gyermekeinknek számítanak a Szifré tanítása szerint)⁹ – a kívánt úton haladjanak, komoly erőfeszítést és valódi megerőltetést kell kifejtenuk.

Még abban az esetben is amikor a gyermekek engedelmesek, vagy amikor az őket érő hatás annyira erős, hogy a tanítványok felé intézett egyetlen szó is elégségesnek bizonyul, nem szabad azt gondolnunk, hogy mi már megtettük a magunkét. Még az ilyen esetekben is meg kell magunkat erőltetnünk az [optimális] oktatásuk érdekében.

A „vesződségünk” kifejezés, azt a fajta erőfeszítést jelzi, amely a Tóra által is tanúsított „küzdelem” és „erőfeszítés”.

Ha pedig ilyen „vesződség gyermekeket” tudhatunk magunknak, akkor nem kell többet tartanunk a „minden fiút, aki születik, a folyamba vessetek” dekrétumától. Át tudjuk vészelní a legsúlyosabb rendeletet. Sőt! Pont ezen gyermekek, akik a rendelet által szabott körülmények között születtek és nevelkedtek, lesznek „az elsők, akik Őt felismerik”¹⁰. Ők voltak az elsők, akik felismerték a Jóistent a Vörös-tengernél. Sem Mózes vagy Áron, sem Áron fiai és a vének, sem az elnyomás előtt született generáció, hanem

^h 2Mózes 1:22.

ⁱ 5Mózes 26:7; Szifré kommentárja ehhez a vershez.

^j Lásd Jomtov Ásbáli rabbi kommentárját a *Hágádá* ezen passzusához.

⁹ A „Vésd be azokat gyermekeidnek” vershez (5Mózes 6:7).

¹⁰ Szotá 11b.

[Amikor az Örökkévaló revelált a Vörös tenger-nél (amikor a tenger kettényílt a kivonulás után), azok a gyermekek, akik Egyiptom borzasztó feltételei és rendeletei alatt születtek meg, ismerték fel először, s kiáltották, hogy „Ez az én Istenem, őt dicsőítem” (2Mózes 15:2). Lásd még *Smot rábá* 1:12., és *uo.* 23:8 és 15.]

csak a *möszirot nefes* szellemében felnevelt gyermekek voltak az „elsők, akik felismerték Őt” – még pedig ilyen módon, ujjukkal Rá mutatva – átvitt értelemben – és azt kiáltva: „Ez az én Istenem.”^k

A kötelességünk nem ér véget a gyermekeinknél

8. Ezen tanítás nem csak a szülőknek szól gyermekeikre-, vagy a tanároknak a tanítványaikra vonatkozólag, hanem lecke minden zsidó számára is. Ugyanis az „intve intsed embertársadat”^l a Tóra parancsolata, csakúgy, mint a „szaporodjatok és sokasodjatok”^m előírása, ami amúgy pedig ráadásul az első micva. Valójában pedig, a „szaporodjatok és sokasodjatok” nem csak fizikai, hanem spirituális értelemben is kötelez.

Ebben a kontextusban – jelesül, hogy a „szaporodjatok, sokasodjatok” nem csak fizikai, hanem spirituális értelemben is kötelez – őrzi az Álder Rebbe haszidjainak, vagy a történet egy másik változata szerint, magának az Álder Rebbének a mondása – hogy a Tórának a sorrendje is Tóra!ⁿ Ennek értelmében pedig az, hogy a Tórában mi az első parancsolat, egyben a zsidók életében is az első irányelv: „szaporodjatok és sokasodjatok”; tehát „egy zsidónak első feladata, hogy egy másik zsidót kell teremtenie!”

Valamennyi zsidónak mielőbb tisztában kell lennie azon kötelességével, hogy keményen, komoly erőfeszítéseket meghozva kell dolgoznia azért, hogy a másiktól is [hithű] zsidót csináljon mindenféle értelemben, különösen az oktatás révén.

(Peszách második estéjének a szichájából, 5716-1956)

^k A *ze* szócska, a felismerésnek ekkor egy különleges szintjét hivatott jelezni, azt, amikor már ujjakkal mutattak Rá és mondták, hogy „Ez az én Istenem”; lásd Rási (és *Smot rábá* 23:15 stb.) erre a versre.]

^l 3Mózes 19:17. Azon előírás, hogy megfeddjük felebarátunkat, ha azt vétkezni látjuk, mindannyiunkra egyformán ró kötelességet, és nem csak a szakavatott oktatókra egy tanár-diák relációban.

^m 1Mózes 1:28. - amely szintén mindenkire, mindenkoron fennáll, ahogy azt magyaráztuk a továb-

biakban a „másik zsidó teremtésének” a spirituális vetülete kapcsán, azzal, hogy segítjük olyanná válnia, amilyenné a Tóra várja el, hogy váljon.

ⁿ Nem csak a törvény, de annak sorrendisége is (ezzel jelezve az elsődlegesség prioritásait) része a Tórának, azaz egy tanításnak, útmutatásnak (a Tóra szó etimológiai jelentése tanítást, útmutatást takar;” lásd *Zohár* 3:53b; lásd *Bevezetés a Likuté szichot angol nyelvű fordításához*, 1. kötet, 15. oldal).

A kisgyermek zsidó oktatása népünk legfontosabb tartó pillére

Josua ben Gámlá, a zsidó gyermekoktatás hőse

9. Gyakran idéztük korábban is azon alapvetést, miszerint az iskolás gyermekek képezik a zsidó nép alapját.^o A fiatal gyermekek taníttatásának az érdemét a talmudi kijelentés fejezi ki: „Valóban, ő az, akinek emlékéből fakadjon áldás, akinek a neve Josua ben Gámlá.”¹¹

Milyen különleges tett fűződik Josua ben Gámlá nevéhez?

Az ősi időkben az volt a rend, hogy ha egy gyermeknek volt apja, akkor ő tanult vele; míg ha nem volt apja, akkor nem volt kivel tanulnia. Ezt követően született meg a rendelet, hogy Jeruzsálemben tanítókat kellett kijelölni a gyermekek számára. Később ezt még azzal egészítették ki, hogy minden kerületben ki kellett jelölni tanítókat, akiknek minden 16-17 éves tanítaniuk kellett. A folyamat végén pedig, Josua ben Gámlá rendelte el, hogy valamennyi tartományban és

faluban biztosítsanak ingyenes oktatást minden gyermek számára már egészen 6-7 éves kortól.¹² Ezért érdemel áldást nemzedékről nemzedékre.

A kommunisták kifejezetten a gyermekek oktatását tiltották

Amikor a *Jevszekcia-Bolsevikok*^p törvényen kívül helyezték Oroszországban a Tóra tanulását, azt nem tiltották minden szinten. Azt mondták, hogy ha a gyermekek már idősebbek lesznek, és megfelelő érettséget érnek el ahhoz, hogy tanulni akarjanak, akkor módjukban állhat Tórát tanulni. A tiltás tehát csak a fiatal gyermekek oktatására vonatkozott. És ez volt az a végzés, ami ellen a zsidók teljes elánnal és önfeláldozással merészkedtek szembe, ugyanis tudták, hogy a zsidó nép léte, kifejezetten a kisgyermek oktatásán múlik.

Ez ma sincsen másképp. A legszilárdabb lábakon kell álljunk, és biztosítá-

^o *Sábát* 119b. (és *Zohár* 1:1b.): „Ne érintsd meg a felkentemet” az iskolás gyermekekre utal; „cselekedd meg a próféciámat és nem esik bántódásod” pedig a Bölcsék tanítványaira... A világ csupán az iskolás gyermekek sóhaja (amelyet Tóra tanulás közben lehelnek ki) kedvéért tart még ki mindig stb. Lásd még Jeruzsálemi Talmud, *Szánhedrin* 10:2; *Brésit rábá* 42:3; *Vájikrá rábá* 11:7.: Ha nincsenek gyerekek, nincs időjárás...nincs világ...Ha nincsenek gyerekek, akkor nincsenek felnőttek, ha nincsenek felnőttek, akkor pedig nincsenek tanítványok sem...és akkor az az Örökkévaló fénye (*schiná*) sem fog nyugodni rajtuk.

¹¹ *Bává bátrá* 21a.

¹² Lásd *Toszáfot* uo, *bebácir* kezdőszóval.

[A *Toszáfot* jegyzi meg, hogy az átlagos gyermek számára erre a hatéves életkor az irányadó, megengedve mindazon által a korábbi oktatás lehetőségét is, ha a gyermek a tanultakat már mind fizikai mind mentális értelemben képes elsajátítani. Lásd még *Likuté szichot* (E), 1. kötet, 43. oldal, a lábjegyzet.]

^p A *Jevrészka-szekcia* a *Bolsevik* párt zsidó tagozata volt, akik erőszakosan álltak szembe a zsidó hitgyakorlással, s akik a vallásos zsidók első számú üldözői voltak.

^p *Jób* 5:7.

nunk, hogy gyermekeink oktatása, már egészen kis kortól kezdve a teljes és csorbítatlan Tórával legyen összhangban, mindenféle kompromisszum nélkül! Ugyanis ebben rejlik a zsidó nép túlélésének záloga.

A zsidó oktatás mindenkire állandó kötelezettséget ró

10. Tekintettel az iskolás gyermekek jelentőségére, mindenki, aki csak képes ennek érdekében cselekedni vagy segíteni, köteless erőfeszítéseket hozni (mint azt már tárgyaltuk korábban, a *szicha* B részében a „vesződségünk” kifejezéssel kapcsolatban) mind anyagi, mind fizikai és lelki értelemben, hogy ezzel is a kóser nevelés rendszerét erősítse.

Vannak, akik azt gondolják, hogy az ilyesmi nem áll összhangban az ő egyéni szellemi kaliberükkel, és ehelyett magasabb törekvésekkel kellene foglalkozniuk. Az *álef-bétet* ugyanis egy egyszerűbb ember is megtaníthatja a gyerekeknek, a héderhez vagy jesivához szükséges anyagi támogatás összegyűjtését [pedig] adomány szervezők végzik. Az így gondolkodókkal meg kell értetni,

hogy bár érveik helytállóak lehetnek a normális időkben, amikor tűz eset van, nincs idő értekezleteket összehívni, hogy vajon kinek a feladata a tüzet eloltani, hanem mindenkinek cselekednie kell. Mindenkinek meg kell tennie, amit csak tud, a tűz kioltásának érdekében.

Vannak olyanok, akik úgy érvelnek, hogy ők már eleget tette a kóser nevelés érdekében, és most már másokon a sor, hogy átvegyék ezt a feladatot. Nekik meg kell mondani, hogy „az ember a munkára született”¹³ – azaz örökké küszköd-nünk, és törekednünk kell.

Azért, hogy valamilyen módon képesek legyünk igazolni a lélekre nehezedő folyamatos szenvedést, melyet fizikai testbe való alászállásának okán kénytelen elviselni,¹³ folyamatosan dolgoznunk kell, mert máskülönben ezek a szenvedések hiábavalóak lennének a tétlenséggel töltött pillanatokban. Ez legalább annyira vonatkozik a másokért folytatott folyamatos erőfeszítésre, mint saját magunkra,¹⁴ kiváltképpen az oktatás kontextusában. Ennek érdekében pedig mindig erőfeszítéseket kell hoznunk.

(*Susán Purim szichájából*, 5714–1954)

¹³ Lásd a *Báti lögáni* 5713-hoz mellékelte levelet [*Likuté szichot*, 5. kötet, 434-436. oldal.]

¹⁴ Lásd még *Bává bátrá* 8b. [ahol arról mesél, hogy Sámuel ben Silát rabbi egy olyan kertet csodált,

amit már nem látott tizenhárom éve, de gondolatai még ekkor is aggodalmakkal voltak telve tanítványai iránt].

Istent szolgálni egyet jelent megszokásain legyőzésével

A szenvedés előfeltétele a kinyilatkoztatásnak

11. Hetiszakaszunk végén Mózes a következő kérdéssel fordul az Örökkévalóhoz: „Uram miért bántál rosszul a néppel?”⁹ Amire az Örökkévaló azt feleli (a következő szakasz, a *Váéra* hetiszakasz elején): „Én vagyok az Örökkévaló! Megjelentem Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak mint mindenható Isten, de nevemet: Örökkévaló (יה-וה-י), nem ismertettem meg velük... hogy megtudjátok, hogy én vagyok az Örökkévaló (יה-וה-י).”¹⁰

A *Torá or* ezt úgy magyarázza,¹⁵ hogy Isten a Tóra-adás idején a *Tetragrammaton*ként (tehát a négybetűs kimondhatatlan néven, amit ezért *Hávájjának* szoktunk hívni) nyert manifesztációt, ami még az Ősapák számára sem nyilatkozott meg. Azonban ahhoz, hogy a manifesztáció ezen foka lehetővé váljon – „hogy megtudjátok, hogy én vagyok *Hávájjá*” – előfeltételként szükséges volt az egyiptomi *gálut* élménye, amivel kapcsolatban felmerült a kérdés, hogy „Uram, miért bántál rosszul a néppel?”

A diskurzus arra a következtetésre jut, hogy ez az oka az utolsó jelenleg is tartó *gálut* hosszúságának, ami ehhez hason-

ló módon a szenvedés elhúzódásával a jövőbeni kinyilatkoztatások előkészítőjeként funkcionál.

A Tóra kérdései örök érvényűek

12. A Tóra valamennyi része abszolút igaz és örök. Ennek értelmében pedig, amikor egy probléma, kérdés vetődik fel benne, az akkor is relevanciával bír, amikor a rá adott válasz már egyébként megadatott.

A Rebbe, az apósom említette egyszer egy *Sávuot* alkalmából megrendezett fárbrengeken – annak a kérdésnek a kapcsán, hogy *Szimchát Tóra* ünnepségét miért nem *Sávuotra*, a Tóra-adás ünnepére tették – hogy bár létezik válasz a feltett kérdésre, önmagában véve az a tény, hogy a kérdés a Tórában felmerült, azt jelenti, hogy – bizonyos szempontból – lenne annak létjogosultsága, hogy *Szimchát Tóra* *Sávuot* ünnepére essen.

Hasonlóképpen a mi esetünkben is: mivel az „Uram miért bántál rosszul a néppel?” kérdés megjelenik a Tórában, azután is, hogy ismerjük a „Megjelentem...” választ, van létjogosultsága a kérdésnek.

⁹ 2Mózes 5:22.

¹⁰ *Uo.* 6:2,3,7. Istennek a különböző nevei a különböző isteni attribútumokra utalnak és azzal vannak összhangban, ahogy Isten kinyilvánítja önmagát (lásd *Smot rábá* 3:6; *Zohár* 3:257b-től; Midrások a 2Mózes 6:3-hoz, különösen a *Lökách tov*). A יה-וה-י *Hávájjá*, a négybetűs istennév, tehát a *Tetragrammaton*, az Örökkévaló legmagasabb szintű revelációját fedi. Maga a név יהיה, היה és יהיה (volt, van, lesz; *Zohár* 3:257b.) szavakból áll össze, ezzel is kifejezve az idő feletti

aspektusát (időtlenység, örökkévalóság), vagy ha úgy tetszik Isten transzcendenciáját (ezért is szoktuk ezt az isten nevet a zsidó bibliafordításokban „Örökkévaló”-nak és nem „Úr”-nak fordítani). Isten ugyan az Ősapáknak is kinyilatkoztatott, de nem ezen nevének a minőségében. Ez azt jelenti, hogy nem ismerhették a „hitet megőrző” attribútumában, azáltal hogy láttatta volna velük ígéretei beteljesülését; lásd Rási a 2Mózes 6:3-hoz.

¹⁵ *Torá or, Váéra*, 56d.

A fizikai száműzetés kiváltásának spirituális módozatai

13. Ennek okai közül az egyik a következőképpen ragadható meg: bár a *gálut* elnyomása valóban előfeltétele a jövőbeni manifesztációknak, mindazon által annak szerepét egy spirituális elnyomás is betölthette volna.

Ennek értelmében találjuk a *Torá orban*¹⁶ a különböző fizikai elnyomások spirituális alakmásainak, az alábbi versre adott kifejtését: „Megkeserítették az életüket kemény munkával agyagkeveréssel és téglavetéssel és minden munkával a mezőn”:^s

„Megkeserítették az életüket” – a Tórára utal, ami az életünk alapja;

„kemény munkával” – a tóratanulás során felmerülő kérdésekre utal;

„agyag (*chomer*)” a *kál váchomert* (azaz a „könnyebből nehezebbre” való logikai szabályt) fedi;

a „minden munkával a mezőn” a *brájtá*-ra céloz;

míg a „téglavetés” a *háláchá* tisztázására, értelmezésére (*libun*) utal;^t

Ahogy mindez részletes kifejtést nyer ott (a *Torá orban*).

A megélhetési nehézségek kiváltása a tóratanulással

14. Csakúgy, mint ahogy a fizikai *gálut* helyettesíthető a spirituális megfelelőjével, hasonlóképpen, a megélhetés érdekében folytatott nehézségeink és erőfeszítéseink (amelyek tulajdonképpen éppen a *gálut* esszenciáját képezik)¹⁷ is helyettesíthetők a Tóra tanulásában hozott erőfeszítéseinkkel. A megélhetés érdekében megtett erőfeszítésekkel járó legkomolyabb nehézség az, amikor olyan „sok a gondolat a férfi szívében”¹⁸, hogy a végén már azt sem tudja, hogy mi tévő legyen. Ez úgy váltható fel a Tóra tanulásában való elfoglaltsággal, hogy olyan szinten megerőltetjük magunkat a tanulás során, hogy egy vitás eset mindkét érvrendszeréhez tudunk legitim érveket találni, olyannyira, hogy már magunk sem tudjuk, hogy milyen döntést hozunk. Az ilyen, különösen fárasztó és kimerítő élmény.

Az elme burjánzásának megfékezése

Rogacsov Gáonja mondta *egyszer*, hogy a hét legnehezebb napja számára a Szombat. Hétköznapokon, amikor gondolatait

¹⁶ *Torá or, Smot*, 49a.

^s 2Mózes 1:14.

^t Ezen értelmezés egymásra hatásai, melynek a gyökerét a *Zohár* 1:27a-ban és 3:153a-ban találjuk a következő kifejezések analógiájában ragadhatók meg: a kemény munka (*ávodá kásá*) egy probléma felvetésre (*kusjá*) utal, ugyanis a talmudi szóhasználatban a „kemény” (*kásá*) és a „logikai kérdés” (*kusjá*) ugyanabból a szóból fakad; az agyag (*chomer*) a „könnyebből nehezebbre” (*kál vehomer*) való logikai szabályt jelenti, ugyanis

az „agyag” és a „nehezebb” ugyancsak egymással egyező szavak (*chomer*); a munka a mezőn – tehát a házon kívül – a *brájtát* takarja, ugyanis a Szóbeli tan első kódexéből, a Misnából kimaradt, kívül rekedt Tanaita tanok gyűjteménye a *Brájtá*; stb.

¹⁷ Lásd *Torá or, Noách*, 8d.

[Lásd még *Likuté szichot* 1. kötet, *Noách*, 1-2, és 4. bekezdéstől.]

¹⁸ [*Példabeszédek* 19:21.] Lásd a *Májim rábim* 5636 nyitó bekezdését.

elárasztja elméje ilyen és olyan érvekkel teli hömpölygő áramlata, egyszerűen csak elkezd írni. Ugyanis, ha valamit írásban rögzítünk, az határokat szab a gondolat burjánzásának, így könnyebbé válik végkövetkeztetésre, döntésre jutni. Szombaton azonban, mivel ezen eszköz nem érhető el, ugyanis szombaton tilos írni, arra kényszerül, hogy még jobban meg-erőltesse elméjét, annak érdekében, hogy döntésre jusson.

Erre rímel a történet, amit a Mittler Rebbéről mesélnek,¹⁹ hogy amikor haszid filozófiai diskurzust mondott, ugyan a terem mindig teljesen elcsendesült, mindazon által, időnként hallani lehetett, amint a nagy csöndet ő maga töri meg „Sá! Sá!” csendre intéssel. A Rebbe RÁSÁB ezt azzal magyarázta, hogy ezt az elméjében zabolátlanul vágató gondolat áramok lecsendesítéséért tette.

Jogosan kérdezhethetnénk, hogy vajon miért olyan fontos, hogy megállítsuk az elménk túlcsoordulását? De mint már magyaráztuk, amikor az intellektusból fakadó túlcsoordulás elér egy bizonyos szintet, ami már-már dagályos, abba könnyen beleszagadhatunk, s akkor nagyon nehéz világos döntésre jutni. Ugyanis bármilyen választ is adunk, az rögtön maga után vonja annak egy új mélységének a feltárását, ami pedig, már egy teljesen másik irányba fog elvinni bennünket. Ezért is találjuk olyan gyakran a Mittler Rebbe haszid filozófiai diskurzusaiban az „el-

lentétben az előbb mondottakkal” szófordulatot.

„Gyötrő munka”

– a megszokásainkon túltenni

15. Az egyiptomi *gálut* fő jellemzője a gyötrő, megtörő munka *ávodát perách* aspektusa volt. A Talmud²⁰ kifejti, hogy a „gyötrő munka” az volt, amikor az egyiptomiak a férfiakkal női munkákat, a nőkkel pedig férfi-munkákat végeztek, mindezzel egy természetellenes rendszert felállítva.

Ezt a „fajta gyötrő munkát” is ki lehet váltani spirituális megfelelőjére. Lennie kell ugyanis a Tórában és parancsolatokban való foglalatosságoknak is egy szintnek, amely túlmutat a „természetes” megszokásokon.

Ami a gyötrő fizikai munkát illeti, ugyan a nők munkája általában objektív értelemben valójában könnyebb, mint a férfiaké, hiszen „a férfi természetéhez tartozik a hódítás, de a nőéhez nem”²¹, mégis csupán a megszokástól való eltérés „gyötrő munkává” teszi a másik nem munkáját.

100+1 – több mint százegy

Ugyanígy a spirituális valóságban: legyen szó az Isten-szolgálatnak egy önmagában véve aprócska aspektusáról, ha az, az illető habitusától és megszokásától való eltérést követel meg, az már „gyötrő munkának” tekinthető.

¹⁹ *Hájom-jom*, a II. Ádár 4.-i dátumhoz tartozó tanítás.

²⁰ *Szotá* 11b.

²¹ *Jóvámot* 65b.

Ennek értelmében magyarázza a *Tánjá*²² a Talmud²³ azon kijelentését, hogy arról, aki tanulnivalóját csak százszor ismételi át, még nem mondható el hogy „istent szolgálja”, míg az, aki tanulnivalóját százegy alkalommal ismételi, már rászolgált az „Isten szolgája” titulusra. A különbség a kettő között csupán eggyel több ismétlés, de mivel abban az időben bevett szokás volt a tanultakat mindenkinek százszor átismételnie, az aki a bevett megszokáson felülkerekedik és

megváltoztatja a természetét, érdemessé válik az „Isten szolgája” elnevezésre.

(Egy mélyebb, kabbalisztikus értelmezésben, az a bizonyos plusz egy – ismétlés – a lélek legbelső egységét kifejező *jöchidá* aspektusához segíti. A százszori ismétlés ebben a megközelítésben a lélek általános tíz tulajdonságának az egymással és önmagukkal, tehát tízzel való vegyítését szimbolizálja, így kiadva a százat. A százegy pedig a lélek általános tíz ismérve fölötti *keter* attribútumnak, vagyis a *jöchidának* a megfelelője.)²⁴

²² *Tánjá*, 15. fejezet.

²³ *Chágigá* 9b. [„És majd újra látjátok, mi különbség van az igaz meg a gonosz között, az Istent szolgáló meg aközött, ki őt nem szolgálta.” (*Máláchi* 3:18). Mind „Az Istent szolgáló” mind a „ki őt nem szolgálta” kifejezések a tökéletes igaz emberekre utalnak; de az, aki csupán százszor ismétli át a tanultakat, még csak nem is hasonlítható ahhoz, aki ezt százegy alkalommal tette meg.]

²⁴ Lásd *Likuté Torá*, *Röé*, 22c. és *uo.* az idézett hivatkozások.

[Tíz lelki tulajdonság, vagy más szóval ismérvek léteznek, a tíz isteni szférával megegyezően: három intellektuális képesség ezek közül a *chochmá*, *biná* és *dáát*, míg a hét érzelmi attribútum a *cheszed*, *gvurá*, *tiferet*, *necách*, *hod*, *jösod* és a *málchut* (lásd *Tánjá* 3. fejezet; és *Igeret hákodes*, 15. fejezet. Mindezen kifejezések magyarázatát lásd *Mystical Concepts in Chassidism*, 3. fejezet.) Ez a tíz tulajdonság nem egymástól független, hanem mindegyik magában foglalja a másik kilencnek (és saját magának) is az aspektusait, olyannyira, hogy valójában mindegyik tovább bontható további tíz szintre; pl.: *chochmá* a *chochmában*, *biná* a *chochmában*, *dáát* a *chochmában* stb.; *chochmá* a *binában*, *biná* a *binában*, stb. (Lásd *Mystical Concepts in Chassidism*, 3. fejezet, 9. bekezdés). Így tehát valójában tízszer tíz, azaz száz szintet különböztetünk meg.

Az Írásban találjuk, hogy a lélekre öt különböző szóval utalnak: *nefes*, *ruách*, *nesámá*, *chájjá* és *jöchidá* (lásd *Brésit rábá* 14:9; *Dvárím rábá* 2:37). Ezek a kifejezések azonban nem egymásnak a

szinonimái. Mindegyik a lélek különböző szintjei közül jelöl ki egyet, spirituális értelemben emelkedő sorrendben: a *nefest* általánosan használjuk a lélekre, ez biztosítja az alap életerőt, a „természetes lelket”. Leginkább a léleknek a gondolat, beszéd, és cselekvés viszonylatában megjelenő alapvető, vagy ha úgy tetszik felszíni manifesztációját jelöli ki. A *ruách* (szellem) és a *nesámá* (lélegzet, lélek) az ember spirituális életerejét képviseli az érzelmi és intellektuális ismérvek viszonylatában, az említett sorrenddel egyezően. A *chájjá*ra (élő) gyakran úgy is utalnak, mint a *nesámá* *nesámája* (a lélek lelke), mivel ennek a spirituális emelkedett gyökeréből sarjad az előbb említett, alacsonyabb szintet képviselő lélek komponense. A *jöchidá* (egyetlen, egyedüli, különleges) a lélek valódi kvintesszenciája, maga az isteni szikra, a lélek legbelső forrása, amely magában foglalja, és mind egyúttal felülmúlja az előző szinteket. A léleknek a magasabb szintjei csak látens módon vannak jelen a *nefes*ben (a *ruách* és a *nesámá* egyfajta kiáramló módon, a *chájjá* és a *jöchidá* meg egy azt meghaladó módon), ugyanakkor a spirituális önféjlesztés által a magasabb szintek is manifesztációt nyerhetnek, egészen a tudatosság szintjéig, az ember folyamatos öntökéletesítése és spirituális felemelkedése útján (lásd *Zohár* 1:206a. És 2:94b).

A lélek ezen öt szintje is a szféráknak felel meg, mindegyik a benne túlnyomó részben jelenlévőnek: a *nefes* a *málchut*nak, a *ruách* a *dáát*nak, és a hat érzelmi attribútumnak a *heszed*től a *jösod*ig; *nesámá* a *biná*nak, *chájjá* a *chochmá*nak, és *jöchidá* a *keter*nek. Csakúgy mint a szférák esetében, a

Megváltozni se kell, már önmagunk alávétése is elégséges

16. A fentiek értelmében, akár csak egy könnyű, aprócska Isten-szolgálat is képes felváltani a „gyötrő fizikai munkát”, amikor ez az illető habitusának vagy szokásainak a megváltozásával jár, és pedig ezen változás érdemében utalnak rá úgy mint „Isten szolgálja.”

Sőt, még ha ezen a habitusban és szokásokban bekövetkezett változás nem is vált szerves részévé, tehát mélyen belül továbbra is megőrizte alaptermészetét, és csupán erőlteti magát, hogy ne aszerint viselkedjen, nos, még ebben az esetben is azt mondjuk, hogy elérte az „Isten szolgálja” szintjét.

Ez azért lehetséges, mert mindent egybe vetve, egy zsidó akarata, annak

legbelső esszenciájában, magjában mindenképpen jó, csak azt időnként elnyomja a rossz ösztöne. Ebből következően pedig, már a pusztta erőfeszítés is elégséges.²⁵

A számárhajcsárok és a test-lélek viszony

17. Ezek alapján már érthetővé válik, hogy az Álder Rebbe a *Tánjában* miért éppen azt a talmudi példát idézi a fenti gondolatmenet alátámasztásának érdekében, hogy „a piacon a számárhajcsárok tíz párszá (kb. 35 mérföld) távolságra 1 zuz összegért adták bérbe szolgáltatásukat, ám tizenegy párszától már két zuzért nyújtották ugyanezt a szolgáltatást – mivel ez már túlmutatott a bevett gyakorlatukon.

Ezzel kapcsolatban rögtön felmerül

ketert itt is egy önmagában álló, és mindent magába foglaló szférának kezeljük, amely a tíz szféra (*chochmá, biná, dáát, málchut*) ennek megfelelően a *jöchidá* is egy külön, önmagában álló kategória, amely meghaladja a másik négy szintet (lásd *Zohár* 1:79b-től; *Éc chájim* 6: 5. fejezet vége; *Széfer hágilgulim*, 1. fejezet. Ezen fogalmak átfogóbb képéért és a hozzá kapcsolódó hivatkozásokért lásd még *Kuntresz Injáná sel Torát Háhászidut (On the Essence of Chassidus)*, 5, 11. fejezetektől; és 53. lábjegyzet az *Igeret hákodes* angol nyelvű fordításának 5. fejezetéhez.)

Mivel a *jöchidá* meghaladja a másik négy szintet, így a megszokott működési rendnek megfelelő módon történő Isten-szolgálat nem képes előidézni annak manifesztációját. A százszor ismétlés hagyományos szemléletén keresztül, így legjobb esetben is csak az alsóbb négy lélek szint száz lélek ismérvének szintjéig juthatunk el. Ennek a normának a meghaladása, még ha azt csak egyvel is toldjuk meg, hogy százegy legyen, azzal fog jární, hogy a megszokott trendeket meghaladva egészen a *jöchidá* szintjéig hatolunk, amely

pedig ezt követően annak a kiáramlását és manifesztációját váltja ki.]

²⁵ Lásd Maimonidész, *A válás szabályai* 2:20.

[Minden egyes zsidó, alaptermészeténél fogva Izrael közösségéhez kíván tartozni, a parancsolatokhoz kötődni, illetve távol maradni azok áthágásától; csupán rossz ösztöne (*jécer hárá*) az, amely ezt időnként felé kerekedik (a vétkezés vagy a lázadás alkalmával”).]

Ezen alapelv szerint, a helyes cselekedet még akkor is annak számít, ha azt egyébként kényszer hatására teszi: csakúgy, ahogy a zsidó végső soron, esszenciájában a Tóra diktátumaihoz kötődik, még akkor is ha mondjuk jelen esetben ez csak egy tudat alatti szinten érvényes, gyakorlatilag akkor is azt teszi csak meg, amit (mélyen belül, valódi énjében megfogalmazva) amúgy is meg akarna cselekedni. Az ezzel szemben – tudatos, vagy inkább felületen szinten – emelt kifogása nem több mint a nemtörődömségének, vagy a rossz ösztöne vak tiltakozásának a szimptomája. Lásd még Moshe Álsheich rabbi, *Torát Moshe a 3Mózes 25:35-höz (Az atyák bölcs tanításai 5:4-re kommentárjában); Tánjá*, 41.fejezet.]

a kérdés, hogy vajon mi szüksége volt a *Tánjában* a számár hajcsárok példáját terítékre venni? Hiszen már a Talmudnak a tanultakat százegyszer átisméltő érdemére vonatkozó meghatározása is elégséges lett volna?

Kénytelenek vagyunk azt mondani, hogy minden bizonnyal kifejezetten az említett példa is hozzájárul a bevett szokások megváltoztatásának az elvének a pontosabb megértéséhez – ami pedig a *Tánjá* jelen esetben tárgyalt témája.

Ahhoz, hogy ennek a lényegét megértsük, érdemes behivatkozni azt a tézist, amely szerint egy a Tórában említett hasonlatban, a hasonlító minden részletében kell hogy egyezzen a hasonlítottal. Tekintettel arra, hogy a hasonlító a Tóra esetében, nem csupán egy véletlenszerű hasonlóság folyamánya, hanem tulajdonképpen a hasonlító, a hasonlítottból származva ereszkedik alá, így minden részletében meg kell hogy legyen a hasonlóság. Ezen elv a mi esetünkben is fennáll.

A visszatartás és a megváltozás

A testre számárként (*chámor*) is szoktak utalni,^u és erre vonatkozólag egy zsidóra

nézve kötelezően fennáll a „távol legyen tőled, hogy magára hagyjad”²⁶ utasítása. Azon Isten-szolgálat, ami kizárólag a lélekhez kapcsolódik, nem lehet elégséges; ehhez a testünket is meg kell tisztítanunk, s spirituálisan magasabb szintre kell emelni. Erre kétféle megközelítés ismert:

(a) Önmagunk átfordítása, megváltoztatása (*ithápchá*) – amikor a testet a „számárból” „beszélővé” formáljuk.

Van egy jól ismert anekdota még abból az időből, amikor az Álder Rebbe útnak indult Mezericsből hogy hosszú idő után hazatérjen, és Ábrahám rabbi, az „Angyal”,^v a mezericsi Mágid fia, jött búcsúzni tőle. Ábrahám rabbi ekkor azt az utasítást adta a hajtónak, hogy addig üsse a lovakat, „míg megszűnnek lovak lenni.” A történetnek egy másik változata szerint azt mondta, hogy addig üsse a lovakat, amíg „fel nem ismerik, hogy valóban lovak.” A Rebbe erre azt mondta, hogy ez a mondás az Isten-szolgálat egy új formáját tárta fel előtte, így ezen felismerést követő elragadtatása okán el is halasztotta távozását, hogy még egy ideig Mezericsben maradjon.^w

^u A *chámor* (számár) szó a *chomer* (anyag) szóval rokon. Lásd *Likuté szichot*, 1. kötet, *Vájislách*, 10. bekezdés, és az idézett hivatkozásokat a következő lábjegyzetben.

²⁶ [2Mózes 23:5.] *Hájom-jom*, 23. oldal, 28 *Svát* kezdőszavakkal; lásd *Likuté szichot*, 1. kötet, *Chájé Szará* 2. és 4. bekezdések.

^v Ábrahám rabbit (kb. 1740-1776) Angyalnak (*Málách*) is hívták, kivételes, aszketikus életmódja miatt. Rövid biográfiai vázlatát lásd a *The Great Maggid* 223-224. oldalán.

^w *Likuté Diburim*, 1. kötet, 59. oldal. Csakúgy, mint fentebbi, *chámorra* való hivatkozásunkban,

a testet itt a lóhoz hasonlítjuk. Az analógia megint csak az, hogy az ember fizikaiságát meg kell tisztítani, és egy olyan spirituális szintre emelni, ahol megszűnik pusztán az anyagi, illetve állati entitások szintjén létezni; vagy (egy másik változat szerint) amíg fel nem ismeri, hogy mi is valójában, és ezt követően el nem kezd ennek megfelelően „működni” – tehát nem csak önös állatias késztéseinek alárendelve – hanem mint eszköz, társ a lélek spirituális céljainak elérésére szentelődve. Ez az *ithápchá*nak, a magunk magasabb szintre történő megváltoztatásának az alapelve. Az *ithápchá* és *itkáffá* alapelveit lásd még *Tánjá*, 27-28. fejezet.

(b) Önmagunk visszatartása, alávetése (*itkáfjá*) – ekkor alávetjük magunkat Isten akaratának, és megváltoztatjuk korábbi szokásainkat, még akkor is, ha természetünkben mélyen, legbelül megmaradunk továbbra is annak, akik eddig is voltunk. Ezen, tehát az önmagunk Isten akaratának való alávetésén [*itkáfjá*] keresztül is végül kiérdemeljük az „Isten-szolgája” dicsérő címkéjét, ahogy azt a szamár hajcsárok példáján keresztül is látjuk. Ebben az esetben ugyanis a szamarat nem vették meg, tehát nem vált megülőjének tulajdonává (ami ennek eredményeként megegyezne az *ithápchá* módszerével),

hanem csak kölcsönözték, és továbbra is megmaradt eredeti gazdája tulajdonában. Azonban még ebben az esetben is képes figyelmen kívül hagyni bevett gyakorlatát, hogy legfeljebb tíz *párszánál* távolságig utazzon a szamárral, s tovább menni vele a megszokottnál.

Ez a spirituális valóságban sem működik másként: a test bár továbbra is megmarad durva fizikai állapotában, de azért hogy a lélek a testet – akarata ellenére – meghódítja, úgy tartható számon mint az „aki Istent szolgálja.”^x

(*Váérá hetiszakasz szombatjának a szichájából*, 5711–1951)

^x Lásd feljebb a 25. lábjegyzetben.

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:
Telefon: +36 1 268 0183
E-mail: szichot@zsido.com